

OBRAZAC ZA OCENJIVANJE OTPORNOSTI GRADOVA NA KATASTROFE

MAJ 2017. 9.

PRELIMINARNU PROCENU PO NIVOIMA

Obrazac za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe

Preliminarnu procenu po nivoima

Za pružanje podrške izveštavanju i sprovođenju Okvira iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa za period 2015-2030

Zasnovano na Deset osnovnih stavki kako bi se gradovi učinili otpornima

Kancelarija Ujedinjenih nacija za smanjenje rizika od katastrofa (UNDRR)
Izrađeno uz podršku USAID-a, Evropske komisije i kompanija IBM i AECOM

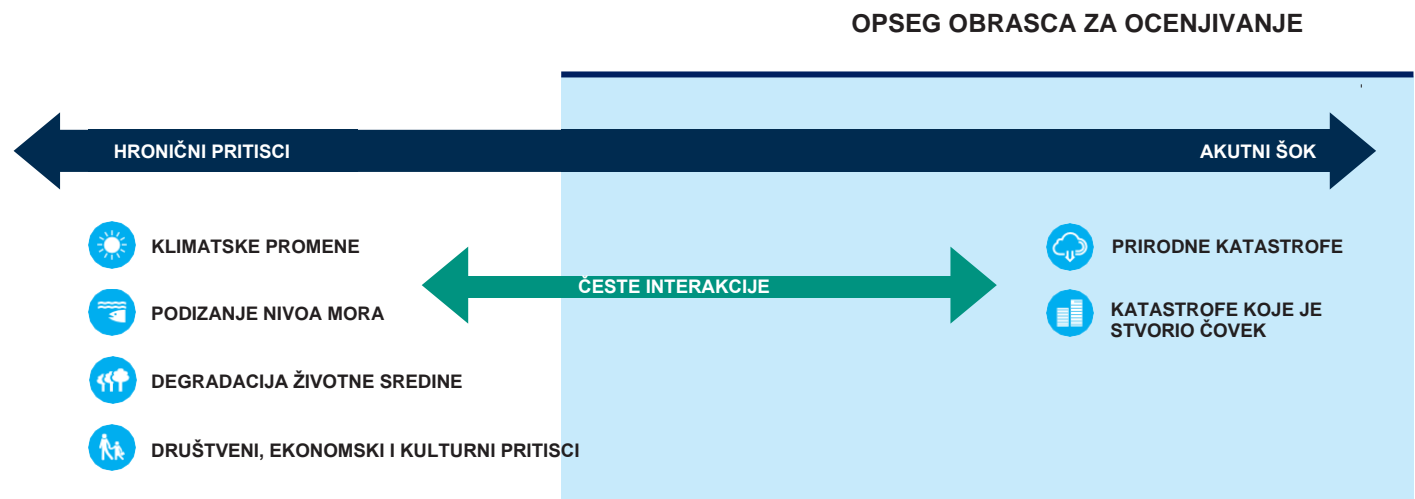
Ovaj Obrazac za ocenjivanje sadrži komplet procena koje će omogućiti lokalnim organima vlasti da prate i vrše pregled napretka i izazova u sprovođenju Okvira iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa za period 2015-2030. g., kao i da procene svoju otpornost na katastrofe. Obrazac je organizovan po oblastima koje slede UNDRR-ovih Deset osnovnih stavki kako bi se gradovi učinili otpornima.

Šta podrazumevamo pod otpornošću? Opseg Obrasca za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe

Po definiciji iz Okvira iz Sendaija, otpornost predstavlja sposobnost sistema, zajednice ili društva koji su izloženi opasnostima da se blagovremeno i efikasno odupru, podnesu, prilagode, uklope, transformišu i oporave od efekata date opasnosti, između ostalog kroz očuvanje i obnovu svojih Suštinskih osnovnih struktura i funkcija putem upravljanja rizikom.

Pod otpornošću se za gradove sve više podrazumijeva sposobnost da se podnese i oporavi od akutnih šokova (prirodnih i onih koje je stvorio čovjek) kao što su poplave, zemljotresi, uragani, šumski požari, izlivanje hemikalija i nestanak struje, kao i od hroničnih pritisaka koji se dešavaju tokom dužih vremenskih perioda, kao što su iscrpljivanje podzemnih voda, sječa šuma ili društveno-ekonomska pitanja kao što su beskućništvo i nezaposlenost.

Otpornost na katastrofe, a samim tim i ovaj Obrazac za ocenjivanje, pokriva sposobnost grada da razume rizike od katastrofa sa kojima se može suočiti, da ublaži te rizike i da pruži odgovor na katastrofe do kojih može doći kako bi bio minimizovan neposredni i dugoročni broj žrtava i šteta nanosena izvorima prihoda/sredstava za život, imovini, infrastrukturi, privrednim aktivnostima i životnoj sredini

Slika 1: Opseg Obrasca za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe

Međutim, to znači i da delatnici moraju da razmotre hronične pritiske koji mogu uticati na sredstva neophodna za život ili ozbiljnost katastrofe koja je izazvala akutni šok, budući da oni mogu da podriju sposobnost grada da pruži odgovor i prilagodi se na katastrofu. Na primer, seča šuma može povećati opasnost od bujica, a moguće je da uskraćene zajednice (koje obično nemaju osiguranje) neće biti u mogućnosti da ponovo izgrade svoje domove i mesta poslovanja posle većeg zemljotresa. Slika 1 pokazuje opseg Obrasca za ocenjivanje u odnosu na raspon šokova i pritisaka sa kojima se grad može suočiti.

Obrazac je organizovan po oblastima koje slede „Deset osnovnih stavki kako bi se gradovi učinili otpornima“, koje su prvi put sastavljene u Akcijskom okviru iz Hjoga 2005. godine, nakon čega su ažurirane kako bi podržale primenu Okvira iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa za period 2015-2030.

Kao što se može videti na Slici 2, Deset osnovnih stavki kako bi se gradovi učinili otpornim široko pokrivaju mnoga pitanja kojima se gradovi moraju pozabaviti kako bi postali otporni na katastrofe:

- Osnovne stavke 1-3 pokrivaju državno upravljanje i finansijski kapacitet;
- Osnovne stavke 4-8 pokrivaju mnogobrojne dimenzije planiranja i pripremanja za katastrofe;
- Osnovne stavke 9-10 pokrivaju sam odgovor na katastrofe i oporavak posle katastrofa.

- **01: ORGANIZOVATI SE ZA OTPORNOST NA KATASTROFE**

- **02: IDENTIFIKOVATI, RAZUMETI I KORISTITI TRENUTNE I BUDUĆE SCENARIJE RIZIKA**

- **03: OJAČATI FINANSIJSKI SPOSOBNOST ZA OTPORNOST**

- **04: OSTVARITI OTPORNI URBANI RAZVOJ I PROJEKTOVANJE**

- **05: OČUVATI PRIRODNE AMORTIZERE KAKO BI SE UNAPREDILE ZAŠTITNE FUNKCIJE PRIRODNOG KAPITALA**

- **06: OJAČATI INSTITUCIONALNI KAPACITET ZA OTPORNOST**

- **07: RAZUMETI I OJAČATI DRUŠTVENI KAPACITET ZA OTPORNOST**

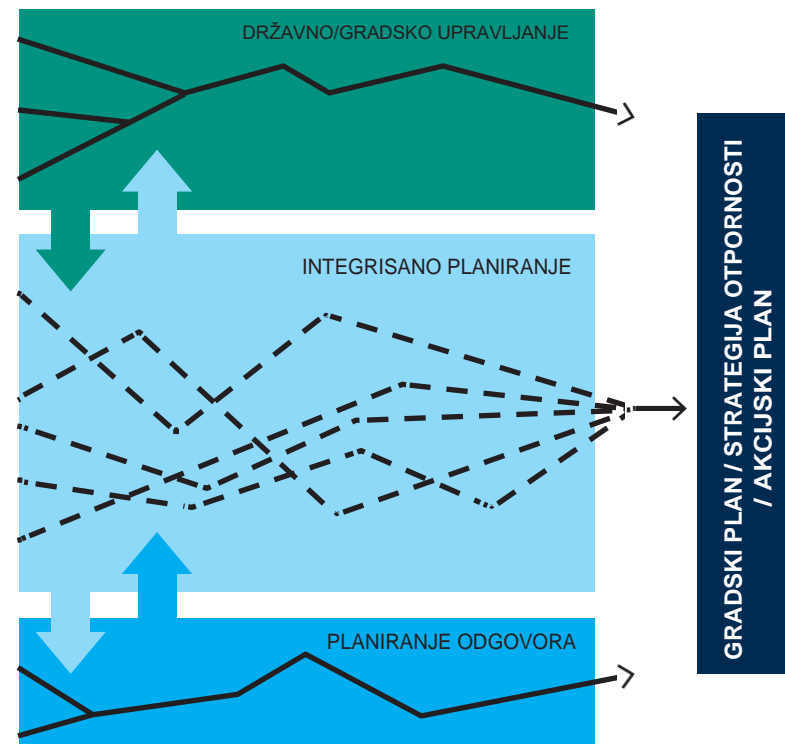
- **08: POVEĆATI OTPORNOST INFRASTRUKTURE**

- **09: OSIGURATI DELOTVORAN ODGOVOR NA KATASTROFE**

- **10: UBRZATI OPORAVAK I IZGRADITI BOLJI SISTEM NEGO PRE KATASTROFE**

Slika 2: Deset osnovnih stavki kako bi se gradovi učinili otpornima

Primarna svrha *Obrasca za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe*

- pružiti pomoć zemljama i lokalnim vladama u praćenju i vršenju pregleda napretka i izazova u sprovođenju Okvira iz Sendajija
- omogućiti razvijanje lokalne strategije za smanjenje rizika od katastrofa (akcijski planovi za građenje otpornosti)

Prednosti korišćenja *Obrasca za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe*

Rani korisnici obrasca podneli su izveštaje o nizu prednosti. Ovaj Obrazac može gradovima pružiti podršku pri:

- utvrđivanju početnog stanja njihovog trenutnog nivoa otpornosti na katastrofe;
- povećanju svesti i razumevanja izazova otpornosti;
- omogućavanju dijaloga i saglasnosti između ključnih aktera u gradu koji u suprotnom ne bi redovno sarađivali;
- omogućavanju razgovora o prioritetima za ulaganja i aktivnosti, na osnovu zajedničkog razumevanja trenutne situacije;
- omogućavanju postupaka i projekata koji se mogu sprovesti a koji će dovesti do povećane otpornosti grada tokom dužeg vremenskog perioda.

Ko bi trebalo da koristi *Obrazac za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe*?

Grad predstavlja sistem sistema, a svaki od njih (npr. sistemi komunikacije, vode, sanitarnih delatnosti, energije, zdravstvene zaštite, socijalne pomoći, održavanja javnog reda i mira, obrazovanja, poslovanja, društveni sistemi i sistemi određenih delova grada)

može imati različite vlasnike i aktere. Za otpornost je potrebno razmatranje unutar svakog sistema i između svih njih i samim tim može se postići samo delotvornom saradnjom.

Razni akteri – iz vlade, privatnog poslovanja, društvenih grupa, akademskih institucija, drugih organizacija, kao i pojedinci – imaju ulogu u održavanju i poboljšanju otpornosti grada. U idealnom slučaju, lokalni organi vlasti – koji često imaju najbolju sposobnost sazivanja – treba da predvode sprovođenje procjena iz *Obrasca za ocenjivanje*. Za popunjavanje obrasca potreban je dijalog između mnoštva aktera u gradu, koji je i ključan u napredovanju ka otpornijim gradovima.

Kako se *Obrazac za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe* bavi rizikom?

Dok je moguće koristiti Obrazac kao samostalnu alatku, imak je za njegovo popunjavanje neophodno da razmotrite opasnosti i rizike sa kojima se vaš grad suočava. Obrazac od vas traži da identifikujete „najverovatnije“ i „najozbiljnije“ scenarije rizika za svaku opasnost po grad koju ste identifikovali ili za potencijalnu katastrofu koja uključuje višestruke opasnosti. Za neke gradove postojaće jasne kritične opasnosti, dok će to za druge biti manje očigledno, a najveći rizik se može skrivati u kombinaciji događaja koji bi pojedinačno bili kategorisani kao nekritični. Kada razmatrate rizike, može vam biti korisna Alatka UNDRR-a i kompanije Deloitte za

brzu procenu rizika (QRE). Radi se o jednostavnom alatu za tabelarni prikaz čija je svrha da podigne svest o rizicima i koja je dizajnirana kako bi bila korišćena zajedno sa ovim *Obrazcem*. Alatka QRE može se preuzeti ovde:

<https://mcr2030.undrr.org/quick-risk-estimation-tool>

Kako funkcioniše bodovanje u *Obrazcu za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe*?

Lokalni organi vlasti koji su do sada koristili Obrazac ocenili su ga korisnim na nekoliko nivoa:

- kao anketa visokog nivoa, koji se često sprovodi jednodnevnom ili dvodnevnom radionicom – a učesnici ujedno mogu unapred popuniti i upitnike. Ponekad se dodeljuje prosečan ili opšti broj bodova na nivou svake od „Deset osnovnih stavki“ umesto bodovanja svakog pojedinačnog kriterijuma/procene;
- kao ograničena vežba koja se usredsređuje na određene Osnovne stavke, kako bi se sastavio dubinski pregled nekih specifičnih aspekata otpornosti, npr. nivo spremnosti zajednice
- kao detaljni pregled cele situacije otpornosti grada, za čiju bi pripremu verovatno bilo potrebno nekoliko meseci.

- u svetlu povratnih podataka od korisnika, Obrazac sada nudi mogućnost bodovanja na dva nivoa:
  - **Nivo 1:** Preliminarni nivo, odgovaranje na ključne ciljeve i indikatore Okvira iz Sendaija, uz određena ključna potpitanja. Predlog je da se ovaj pristup upotrebljava na jednodnevnim ili dvodnevnim radionicama sa više gradskih aktera. Ukupno postoji 47 pitanja/indikatora, od kojih svako/i vredi od 0 do 3 boda;
  - **Nivo 2:** Detaljna procena. Ovaj pristup je vežba za mnoštvo aktera i može da potraje od mesec dana do 4 meseca, a može se koristiti kao baza za detaljni akcioni plan otpornosti grada. Detaljna procena uključuje 117 kriterijuma indikatora, od kojih svaki vredi od 0 do 5 bodova. Kriterijum u detaljnoj proceni može predstavljati koristan povod za diskusiju na radionici preliminarnog nivoa.

U preliminarnoj proceni sva pitanja moraju biti bodovana – bodovanje je namerno jednostavno i grubo. Gledajte na pitanja kao da su podstrek za razmišljanje. Razmislite: šta bi moglo bolje da se uradi? Ukoliko sačuvate ove tačke, dalje ih možete razviti u akcije ili projekte u strategiji/akcijskom planu za otpornost vašeg grada. Kada popunjavate preliminarnu procenu, razgovor je često podjednako važan kao bodovi.

U detaljnoj proceni moguće je odabrati da se ne popune određeni kriterijumi procene ako nisu relevantni za vaš grad (na primer, jedna od procena odnosi se na luke, a vaš grad ih nema). U vaš konačni rezultat izražen u procentima nisu uključeni kriterijumi procene za koje ste ocenili da nisu relevantni.

Postoji određeno namerno preklapanje između preliminarne i detaljne procene. Lokalnim organima vlasti koji popunjavaju detaljnu procenu biće lakše ako su već popunili preliminarnu procenu. Detaljna procena je dizajnirana da nadogradi preliminarnu procenu ali i da podstakne na dublje razmišljanje, preispitivanje i konsultacije.

Ovaj dokument (1. deo) sadrži kriterijume procene za preliminarnu procenu nivoa. Detaljnu procenu možete preuzeti ovde: <https://mcr2030.undrr.org/disaster-resilience-scorecard-cities>

Obrazac je osmišljen za fleksibilnu upotrebu, na način koji je najprimereniji potrebama grada. Imajući to u vidu, lokalni organi vlade imaju slobodu da bodovima dodele sopstvene pondere u svih „Deset Osnovnih stavki“ i da odluče koje će „dokaze“ koristiti kako bi poduprli podatke iz procene. UNDRR je obezbedila predloge vrsta dokaza koji bi zadovoljili potrebe bodovanja. Gradovi mogu imati druge ili slične dokaze koji potvrđuju da su postignuti kriterijumi bodovanja.

Pri korišćenju ovog Obrasca, imajte na umu da:

- iako obrazac teži ka sistematičnosti, neizbežno je da pojedinačni bodovi mogu biti subjektivni – sami procenite koji bodovi su najbolje primenljivi za vaš nivo otpornosti na katastrofe. Ako zapišete opravdanje za svaki bod procene, omogućićete validaciju i buduće revizije i praćenje napretka;
- smanjenje rizika od katastrofa i građenje otpornosti moraju biti zajednički napor. Neki spektri otpornosti na katastrofe mogu biti van kontrole lokalnih organa vlasni (na primer snabdevanje grada električnom energijom ili telefonski sistem mogu biti pod upravom spoljne agencije ili privatnog davaoca usluga, ili se možda mora uključiti i vlast na nivou

provincije ili organi vlasti susednog grada). Obrazac treba da bude popunjen uz konsultaciju tih drugih organizacija. I sam proces konsultacija će pomoći da se angažuju te druge organizacije i da se izradi razumevanje, vlasništvo i usklađivanje sa njima;

- konsultovanje grupa građana tokom popunjavanja Obrasca poboljšaće validnost rezultata;
- ako budete precizni i realistični koliko god je to moguće, lakše ćete identifikovati područja ugroženosti i odrediti među njima prioritete za pružanje pažnje i finansiranje;
- moguće je da se Obrazac ne bavi svim pitanjima otpornosti na katastrofe koje su relevantne za vaš grad. Ako imate sumnje, pitajte za savet stručnjaka upravljanja rizikom ili neke druge relevantne discipline.

Usvojite način razmišljanja usmeren ka rastu!

Obrazac daje ambicioznu definiciju otpornosti na rizik – postoji jako mala verovatnoća da će bilo koji grad dobiti maksimum poena, a većina neće dobiti više od 50%. Namena obrasca je da vodi gradove ka boljem smanjenju rizika od katastrofa i da svima stavi do znanja da uvek ima prostora za poboljšanje.

Bodovi nisu normativni i samim tim ne mogu se uporediti za različite gradove. Obrazac nije predviđen za olakšavanje takmičenja između gradova, već za identifikovanje i unapređenje podele znanja. Lokalni organi vlasti koji koriste Obrazac mogu ohrabriti učesnike da usvoje „način razmišljanja usmeren ka rastu“ – to znači da prihvate činjenicu da će naći slabosti u otpornosti svog grada, ali da će to i podstaći razvoj aktivnosti za pojačavanje i poboljšanje otpornosti grada.

Usklađivanje sa drugim svetskim okvirima

Ovaj Obrazac se zasniva na „Deset osnovnih stavki kako bi se gradovi učinili otpornim“, koje su prvi put sastavljene u Akcijskom okviru iz Hjoga 2005. godine, nakon čega su ažurirane kako bi podržale primenu Okvira iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa 2015. godine. Okvir iz Sendaija sadrži mnoštvo ključnih indikatora koji su razvijeni kako bi podržali izveštavanje na svetskom i nacionalnom nivou. Prilog D sadrži ilustracije koje na konceptualnom nivou prikazuju veze između ciljeva iz Sendaija i širih Ciljeva održivog razvoja (SDG), kao i ključne klimatske ciljeve Pariskog sporazuma (COP 21).

Pomoćni alati

Uz ovu verziju Obrasca za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe dostupna je pomoćna alatka za tabelarni prikaz u programu MS Excel, koja olakšava bodovanje na dva gorepomenuta nivoa. Ova alatka omogućava i jednostavno beleženje komentara ili predloga za postupke koji se mogu javiti tokom diskusija na radionicama i koji mogu početi da oblikuju osnovu jednostavnog akcijskog plana za otpornost grada. Alatka se može preuzeti ovde: <https://mcr2030.undrr.org/disaster-resilience-scorecard-cities>

Uskoro će biti dostupna i onlajn alatka za lokalne gradske vlasti u sklopu praćenja Okvira iz Sendaija, namenjena sakupljanju i organizovanju podataka. Tu platformu će koristiti lokalni organi vlasti i njihovi partneri. Čelnici lokalnih organa vlasti najbolje će iskoristiti nalaze iz Obrasca ako ih primene na odluke o politikama i planiranju, kao i na praćenje napretka grada tokom vremena.

Glosar

Glosar terminologije nalazi se na kraju ovog dokumenta.

Reč zahvalnosti

- Kompanije IBM i AECOM, koje su članice UNDRR-ove Savetodavne grupe privatnog (PSAG) učestvovala su u stvaranju Obrasca za ocenjivanje otpornosti na katastrofe koji je objavljen 2014. godine, i ponovo su pružile saradnju za stvaranje druge verzije Obrasca koja je objavljena u aprilu 2015. godine, posle Sendaija.
- Mnoštvo gradova je pružilo podršku zvaničnom isprobavanju Obrasca; njihove povratne informacije doprinele su ovoj verziji. Zahvaljujemo šampionima otpornosti, gradovima: Širi Mančester i Stok na Trentu, UK; Amadora i Lisabon, Portugal; Jonkoping i Arvika, Švedska; Bugaba, Panama; Kisumu, Kenija; Akaba, Jordan; Jogjakarta, Indonezija; Makati, Filipini i Islamabad, Pakistan. Mnogi drugi gradovi su popunili procene Obrasca i izradili akcijske planove. I ove povratne informacije su uključene u ažuriranu verziju Obrasca.
- Centar za klimatska i energetska rešenja (C2ES) je zajedno sa kompanijama IBM i AECOM održao niz radionica sa američkim gradovima (Enkoridž, AK; Providens, RI; Majami Bič, FL; Kanzas Siti, MO; Finiks, AZ). Pouke iz ovih radionica su uključene u ažuriranu verziju Obrasca.
- UNDRR je sakupio veliku radnu grupu kako bi razvio indikatore koji predstavljaju značajni deo Obrasca. Zahvaljujemo celoj radnoj grupi: Argja Sinha Roj, ADB; Kejti Vajns, Gradovi C40; Sara Hendel-Bleford, Ecofys; Ben Smit, AECOM; Mark Harvi, *Resurgence*; Esteban Leon, *UN Habitat*; Stefan Koler, *UNOPS*; Hju Maklman, *OECD*; Kesidi Džonston, *UCL*; Mostafa Mohageg, *IFRC*; Ebru Gencer, *CUDRR*; Jair Tores i Margerita Fankjoti, *UNESCO*; Margaret Arnold, *Svetska banka*; i Kristofer G. Barton, *Global Earthquake Model*.

Pitanja?

Stupite u kontakt sa našim osobljem i partnerima u vašem regionu.

<https://mcr2030.undrr.org/who-we-are/contact-mcr2030>

Naredne stranice dokumenta sadrže pregled svake od Deset osnovnih stavki kako bi se gradovi učinili otpornima, uz prateće kriterijume procene Obrasca za ocenjivanje otpornosti gradova na katastrofe.

Ovaj dokument (1. deo) sadrži kriterijume procene za preliminarnu procenu po nivoima.

OSNOVNA STAVKA

01

Organizovati se za otpornost

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 1.1	Izrada plana	<p>Da li urbanistički plan grada (ili druga relevantna strategija ili plan) uključuje i sprovodi pristupe smanjenja rizika od katastrofa u skladu sa Okvirom iz Sendajja?</p> <p>Pod rečju „plan“ obično se misli na neku vrstu plana celog grada, na strategiju ili viziju koja se odnosi na sve preseke grada. Može se raditi o prostornom planu, planu infrastrukture ili planu o održivosti životne sredine, ukoliko isti potpada pod kriterijume pasusa 27 (b) Okvira iz Sendajja.</p> <p>U suprotnom, ukoliko grad ima zasebni plan /politiku / strategiju za smanjenje rizika od katastrofa u skladu sa nacionalnim strategijama, i to može poslužiti kao dokaz o usklađenosti.</p> <p>Da bi se računao kao usklađen, plan mora da pokriva svih Deset osnovnih stavki.</p>	<p>3 – Potpuno integrisan plan za smanjenje rizika od katastrofa, potpuna usklađenost sa Okvirom iz Sendajja i pokrivanje svih Deset osnovnih stavki.</p> <p>2 – Zasebni plan za smanjenje rizika od katastrofa koji je u skladu sa Okvirom iz Sendajja i koji dotiče svih Deset osnovnih stavki.</p> <p>1 – Planovi koji pokazuju delimičnu usklađenost sa Okvirom iz Sendajja i pokrivaju neke od Deset osnovnih stavki.</p> <p>0 – Ne postoje planovi / usklađenost</p>	<p>Kako bi potpadala pod kriterijume pasusa 27 (b) Okvira iz Sendajja, relevantna lokalna strategija mora sadržati:</p> <ul style="list-style-type: none"> vremenske okvire i ciljeve indikatore ciljeve i mere za prevenciju stvaranja rizika ciljeve i mere za smanjenje postojećih rizika ciljeve i mere za jačanje ekonomske, društvene, zdravstvene i otpornosti životne sredine. <p>Strategija takođe mora pokrivati svaku od Deset osnovnih stavki kako bi se gradovi učinili otpornima.</p>
P 1.2	Organizovanje, koordinisanje i učešće	Postoji li mehanizam koji uključuje više agencija/sektora i koji ima odgovarajući autoritet i sredstva da se bavi smanjenjem rizika od katastrofa?	<p>3 – Svi ključni agencijski timovi su dobro utvrđeni, imaju prikladna sredstva i odgovarajući autoritet da se bave svim fazama smanjenja rizika od katastrofa.</p> <p>2 – Svi ključni agencijski timovi su dobro utvrđeni, imaju prikladna sredstva i odgovarajući autoritet da postupaju, ali postoji nedoslednost u nabavljanju sredstava u svim ključnim fazama smanjenja rizika od katastrofa.</p> <p>1 – Gradski timovi imaju autoritet i pravo sazivanja, ali nemaju prikladnu podršku unutar agencija i/ili imaju manjak sredstava.</p> <p>0 – Ključne agencije nemaju odgovarajući autoritet i imaju manjak sredstava.</p>	Imati ovo na umu u slučaju mera koje prethode katastrofi, odgovora na katastrofu i mera koje se preduzimaju posle katastrofe. Postoji li jasna organizaciona šema za smanjenje rizika od katastrofa na nivou svih agencija? Da li svaka agencija ili telo imaju jasnu i dokumentovanu ulogu i da li su se složili da steknu tu ulogu? Da li je raspodela sredstava jasno ustanovljena za funkcije koordinacije?
P 1.3	Integracija	Da li je otpornost prikladno integrisana sa drugim ključnim gradskim funkcijama/portfeljima? (npr. sa planiranjem, održivošću, odobrenjem investicija, finansijama i usklađenošću, uključivanjem zajednice, upravljanjem vanrednim situacijama, poštovanjem propisa, upravljanjem infrastrukturom, komunikacijom itd.)	<p>3 – Eksplicitna ili polu-eksplicitna tačka odluke za otpornost u procesu/procesima donošenja odluka, koja se primenjuje na sve predloge i budžete u svim relevantnim funkcionalnim područjima.</p> <p>2 – Ne postoji formalni proces, ali postoji načelno razumevanje da su prednosti otpornosti na katastrofe „korisne“ za predloge u većini funkcionalnih područja.</p> <p>1 – Primenjuje se ad hoc ili povremeno.</p> <p>0 – Ne primenjuje se.</p>	Da li se otpornost na katastrofe rutinski smatra delom „svakodnevnog“ donošenja odluka i budžeta, ili je to odvojeno pitanje koje nije povezano sa svakodnevnim aktivnostima vlasti?

Beleške

02

**Identifikovati, razumeti i
koristiti trenutne i buduće scenarije
rizika**

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 2.1	Procena opasnosti	Da li grad poseduje znanje o ključnim opasnostima sa kojima se suočava i sa verovatnoćom da do njih dođe?	<p>3 – Grad razume glavne opasnosti. Podaci o opasnostima se ažuriraju u ugovorenim intervalima.</p> <p>2 – Grad razume glavne opasnosti, ali ne postoje dogovoreni planovi za ažuriranje tih informacija.</p> <p>1 – Postoje podaci o većini glavnih opasnosti.</p> <p>0 – Ne postoji dobro razumevanje opasnosti.</p>	<p>Napomena: Korišćenje Alatk UNDRR-a za brzu procenu rizika (QRE) može biti od pomoći u proceni ispunjenja ovih kriterijuma.</p> <p>Za svaku opasnost koju treba identifikovati, kao minimalni zahtev, koje su „najverovatnije“ i „najozbiljnije“ posledice?</p>
P 2.2	Zajedničko razumevanje rizika infrastrukture	Da li postoji zajedničko razumevanje rizika od strane grada i raznih davaoca komunalnih usluga i drugih regionalnih i nacionalnih agencija koje imaju ulogu u upravljanju infrastrukturom kao što su električna energija, voda, putevi i železnice, u vezi sa tačkama pritiska na sistem i rizicima na nivou celog grada?	<p>3 – Postoji zajedničko razumevanje rizika od strane grada i raznih davaoca komunalnih usluga – prepoznate su tačke pritiska i međuzavisnosti sistema i rizika na nivou grada.</p> <p>2 – Informacije o rizicima se donekle dele između grada i raznih davaoca komunalnih usluga, postoji određeni nivo konsenzusa oko tačaka pritiska.</p> <p>1 – Poznaju se pojedinačni sistemski rizici ali ne postoji forum namenjen deljenju informacija o njima i razumevanju kaskadnih uticaja.</p> <p>0 – Postoje značajne praznine u razumevanju rizika, čak i na nivou pojedinačnih sistema (npr. električna energija, voda, prevoz).</p>	<p>Postoji li skup/forum agencija koje vrše procenu pitanja vezanih za infrastrukturu i operativnu otpornost? Da li grad poseduje sveobuhvatan popis/mapu sve ključne infrastrukture? Da li grad dovoljno ulaže u održavanje i poboljšanje ključne infrastrukture?</p> <p>Ovaj kriterijum treba da uzme u obzir sve javne i privatne komunalne usluge, ali se može proširiti i na, na primer, špeditorske firme, dobavljače goriva, lučke prevoznike, teretne aviokompanije, sindikate itd.</p> <p>O infrastrukturi se detaljno govori u Osnovnoj stavci 8.</p>
P 2.3	Znanje o izloženosti i ugroženosti	Postoje li dogovoreni scenariji pripreme za izloženost i ugroženost na nivou celog grada za svaku posebnu opasnost ili grupe opasnosti (videti gore)?	<p>3 – Dostupan je sveobuhvatan komplet scenarija u slučaju katastrofa, uključujući relevantne osnovne informacije i propratne beleške. Sve ovo se ažurira u dogovorenim intervalima.</p> <p>2 – Dostupan je sveobuhvatan paket scenarija u slučaju katastrofa, ali ne postoje relevantne osnovne informacije i propratne beleške koje bi podržale upotrebu tih scenarija.</p> <p>1 – Dostupne su određene informacije o scenarijima u slučaju katastrofa.</p> <p>0 – Nisu dostupne nikakve informacije o scenarijima u slučaju katastrofa.</p>	<p>Scenariji su priče o ukupnom efektu određene opasnosti na ceo grad.</p> <p>Napomena: Korišćenje Alatk UNDRR-a za brzu procenu rizika (QRE) može biti od pomoći u proceni ispunjenja ovih kriterijuma.</p>

P 2.4	Kaskadni uticaji	Postoji li zajedničko razumevanje potencijalnih kaskadnih neuspeha među raznim gradskim i infrastrukturnim sistemima, u različitim scenarijima?	<p>3 – Relativno potpuno/zajedničko razumevanje kaskadnih uticaja u brojnim scenarijima katastrofa.</p> <p>2 – Relativno potpuno/zajedničko razumevanje kaskadnih uticaja u određenim scenarijima katastrofa.</p> <p>1 – Određeno razumevanje kaskadnih uticaja u određenim scenarijima katastrofa.</p> <p>0 – Ne postoji jasno razumevanje kaskadnih uticaja.</p>	Takozvani „lančani neuspesi“ između različitih elemenata gradske infrastrukture (na primer, kada kvar sistema snabdevanja električnom energijom izazove prekid prečišćavanja vode) mogu predstavljati kritičnu ugroženost – i to ugroženost koja može ostati neprimećena osim ako se namenski ne identifikuje, što može dovesti do neprijatnog iznenađenja u toku pružanja odgovora na katastrofu.
P 2.5	Proces prezentacije i ažuriranja za informacije o rizicima	Postoje li jasne mape opasnosti i informacije o rizicima? Da li se redovno ažuriraju?	<p>3 – Postoje visokokvalitetne mape za većinu opasnosti, koje se redovno ažuriraju (u dogovorenim intervalima).</p> <p>2 – Postoje mape za većinu opasnosti, a planovi za ažuriranje nisu poznati.</p> <p>1 – Postoje mape za određene opasnosti.</p> <p>0 – Ne postoje mape opasnosti.</p>	Minimalni zahtev je da ažuriranja budu dovoljno česta kako bi se pratile urbanističke promene i promene o uvidima u rizike. Mnoge zemlje imaju za cilj ažuriranje na svakih 5 godina, ali je malo verovatno da će takvi intervali biti adekvatni.

OSNOVNA STAVKA

03

**Ojačati finansijski
kapacitet za otpornost**

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 3.1	Znanje o pristupima za privlačenje novih investicija za grad	Grad/glavne agencije razumeju sve izvore finansiranja i „dividende otpornosti“, dobro su povezani, razumeju sve raspoložive pristupe spoljnom finansiranju i aktivno traže finansiranja za veće investicije u izgradnju otpornosti.	<p>3 – Grad razume sve pristupe sigurnim finansiranjima za aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa, aktivno se prijavljuje za veći broj tih finansiranja i postigao je određene uspehe.</p> <p>2 – Grad je svestan mnogih pristupa sigurnim finansiranjima za aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa i aktivno se prijavljuje za veći broj tih finansiranja.</p> <p>1 – Postoji određeno znanje o pristupima finansiranju, ali ono je nepotpuno i ne preuzima se skoro ništa da bi se prijavilo za ta finansiranja.</p> <p>0 – Postoji jako nizak nivo razumevanja/svesti o raspoloživim izvorima finansiranja za smanjenje rizika od katastrofa.</p>	<p>Nekoliko primera:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lizing • Državna finansiranja • Obveznice za socijalnu korist ili građenje otpornosti • Razvojne banke i organizacije za finansijsku pomoć • Fondacije • Druge vladine agencije koje imaju sredstva namenjena građenju nekih aspekata otpornosti • Grupno finansiranje • Naknade za razvoj • Partnerstva javnih institucija i privatnih kompanija • Porezi i doplate. <p>„Dividende za građenje otpornosti“ – koje se nekada nazivaju i ko-benefitima – javljaju se na dva načina:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Dolazne“ dividende – kada investicije u druge aspekte grada imaju dodatne prednosti za građenje otpornosti • „Odlazne“ dividende – kada investicije u građenje otpornosti imaju i dodatnu prednost.
P 3.2	Finansijski plan i budžet za građenje otpornosti, uključujući sredstva za vanredne slučajeve	Da li grad ima konkretan „posebni“ (zaštićeni) budžet, potrebna sredstva za redovne i vanredne slučajeve i aranžmane za lokalno smanjenje rizika od katastrofa (ublažavanje, sprečavanje, odgovor na katastrofu i oporavak)?	<p>3 – Finansijski plan grada je sveobuhvatan u vezi sa smanjenjem rizika od katastrofa, budžeti su odvojeni i postoje planovi za vanredne slučajeve.</p> <p>2 – Finansijski plan grada predviđa aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa, a budžeti su odvojeni.</p> <p>1 – Postoje određeni planovi u različitim agencijama/organizacijama koji nisu koordinisani.</p> <p>0 – Ne postoji jasan plan.</p>	Ovde je ključno proceniti prisustvo i iznos budžeta, kao i zaštitu koja garantuje da se ta sredstva neće preusmeriti u druge svrhe.

P 3.3	Osiguranje	Koji nivo pokrivenosti osiguranjem postoji u gradu, u svim sektorima poslovanja i zajednice?	<p>3 – Usvajanje osiguravajućih proizvoda je na visokom nivou u svim sektorima/uslugama.</p> <p>2 – Nivo osiguranosti znatno varira između različitih sektora ili područja. Grad aktivno podstiče osiguravanje u svim sektorima.</p> <p>1 – Nivo osiguranosti znatno varira između različitih sektora ili područja. Grad ne podstiče aktivno veće usvajanje osiguranja.</p> <p>0 – U gradu postoji jako malo ili ne postoji nimalo pokrića osiguranjem.</p>	<p>Ova procena pokriva i adekvatnost osiguranja (da li će isplata osiguranja biti dovoljna?) i obim pokrića (da li je osiguran dovoljan broj ljudi i preduzeća?)</p> <p>Uzeti u obzir nivo osiguranja za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • domaćinstva, njihov sadržaj i lični prevoz (npr. osiguranje vozila) • komercijalnu i javnu infrastrukturu. <p>Lično zdravstveno osiguranje nije uključeno.</p>
P 3.4	Podsticaji	Koji su podsticaji dostupni za različite sektore i segmente poslovanja i društva radi pružanja podrške izgradnji otpornosti?	<p>3 – Postoji niz podsticaja u svim sektorima za povećanje otpornosti i oni zadovoljavaju poznate potrebe.</p> <p>2 – Postoji niz podsticaja u svim sektorima za povećanje otpornosti, ali zna se da postoje praznine/prilike.</p> <p>1 – Postoje određeni podsticaji, ali je situacija nepotpuna.</p> <p>0 – Postoji jako malo ili ne postoji nimalo podsticaja.</p>	

OSNOVNA STAVKA

04

Ostvariti otporni
urbani razvoj

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 4.1	Zoniranje po namenama zemljišta	Da li je grad adekvatno podeljen u zone imajući u vidu, na primer, efekat ključnih scenarija rizika na privredne delatnosti, poljoprivrednu proizvodnju i centre stanovanja?	<p>3 – Grad je podeljen na zone shodno upotrebi zemljišta, što se dobro povezuje sa mapiranjem opasnosti i rizika (videti Osnovnu stavku 2). Podela na zone se ažurira u dogovorenim intervalima.</p> <p>2 – Grad je podeljen na zone shodno upotrebi zemljišta, što se delimično povezuje sa mapiranjem opasnosti i rizika (videti Osnovnu stavku 2). Nisu jasni planovi za ažuriranje ove podele na zone.</p> <p>1 – Podela na zone nije detaljna/potpuna i ne preispituje se redovno u odnosu na opasnosti/rizike.</p> <p>0 – Ne postoji jasna/nikakva podela na zone.</p>	<p>Raseljavanje na 3 ili više meseci kao posledica uništenja ili oštećenja stambenog objekta zbog čega postaje nepodesan za stanovanje, ili područje u kome se objekat nalazi postaje nenastanjivo.</p> <p>Ova procena mora takođe pokriti neformalna i neplanirana naselja.</p> <p>Delotvornost zoniranja bi, u idealnom slučaju, trebalo da bude nezavisno potvrđena (videti i Osnovnu stavku 2).</p>
P 4.2	Nov urbani razvoj	Da li se podstiču pristupi projektovanja novog urbanog razvoja radi unapređenja otpornosti?	<p>3 – Na nivou grada postoji jasna politika. Pripremljene su smernice za niz lica koja obavljaju delatnosti (npr. arhitekta, pejzažne arhitekta, inženjeri itd.).</p> <p>2 – Politika postoji ali propratne smernice su neadekvatne.</p> <p>1 – Podstiču se pristupi unapređenja otpornosti, ali ne na dosledan način, i to ne podržava nikakva postojeća gradska politika.</p> <p>0 – Postoji jako malo/ne postoji nimalo podsticanja otpornosti u novom urbanom razvoju.</p>	Postoji li politika koja podstiče fizičke mere u novom razvoju koje mogu da unaprede otpornost na jednu ili više opasnosti? Na primer, prikladne lokacije za nov razvoj, urbani dizajn koji vodi računa o upravljanju vodom, ispravna integracija područja za sklonište od katastrofa, ispravne pristupne i izlazne putanje (širina ulica itd.).
P 4.3	Građevinski kodeksi i standardi	Da li postoje građevinski kodeksi i standardi, i da li se bave zasebnim poznatim opasnostima i rizicima u gradu? Da li se ti standardi redovno ažuriraju?	<p>3 – Postoje lokalni kodeksi i standardi; bave se svim poznatim opasnostima po grad i redovno se ažuriraju.</p> <p>2 – Postoje lokalni kodeksi i standardi; bave se glavnim opasnostima po grad i redovno se ažuriraju.</p> <p>1 – Postoje određeni kodeksi koji se bave određenim opasnostima. Ne postoji jasan plan za ažuriranje kodeksa.</p> <p>0 – Ne koriste se/ne postoje relevantni građevinski kodeksi i standardi.</p>	<p>Ovo se može shvatiti kao obavezni kodeksi (propisi) ili dobrovoljni standardi (npr. BREEAM, LEED, Greenstar, REDi) koje grad podstiče kroz politiku ili podsticaje. Važno je da bude jasno da kodeksi koji se koriste zaista poboljšavaju otpornost na uočene opasnosti.</p> <p>Među standardima se nalaze oni koji omogućavaju obezbeđivanje osnovnih infrastrukturnih usluga neformalnim naseljima, bez kojih bi bila izuzetno ugrožena sposobnost tih naselja da se oporave od katastrofa.</p>
P 4.4	Primena zoniranja, građevinskih kodeksa i standarda	Da li se pravila zoniranja, građevinskih kodeksa i standarda naširoko primenjuju, ispravno sprovode i proveravaju?	<p>3 – Zone i građevinski kodeksi se primenjuju i sprovode/proveravaju u 100% slučajeva.</p> <p>2 – Zone i građevinski kodeksi se primenjuju i sprovode/proveravaju u više od 50% slučajeva.</p> <p>1 – Primena postojećih zona i građevinskih kodeksa je delimična i/ili nedosledna.</p> <p>0 – Ne postoji usredsređenost na primenu zona i građevinskih kodeksa.</p>	<p>Provera zona podrazumeva pribavljanje dokaza da se u svakoj pojedinačnoj zoni odigravaju samo adekvatne aktivnosti.</p> <p>Provera kodeksa se obično odnosi na proveru od treće strane, nekog ko ne pripada projektantskom i građevinskom timu.</p> <p>Gradovi u kojima postoje neformalna naselja nemaju verovatnoće da će dobiti veliki broj poena u ovoj proceni osim ako su stanovnici tih naselja uključeni i ako im je pružena pomoć da postanu otporniji.</p>

Beleške

05

**Očuvati prirodne amortizere
kako bi se unapredile zaštitne
funkcije prirodnih ekosistema**

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 5.1	Svest i razumevanje usluga/funkcija ekosistema	Pored pukog razumevanja prirodnih dobara, da li grad razume funkcije (ili usluge) koje mu pruža ovaj prirodni kapital?	<p>3 – Grad i ključni akteri su upoznati sa pojmom usluga ekosistema i razumeju ekonomsku vrednost svih funkcija koje pružaju ključna lokalna prirodna dobra.</p> <p>2 – Grad i ključni akteri su upoznati sa većinom funkcija koje pružaju ključna lokalna prirodna dobra. Ne postoji njihovo ekonomsko vrednovanje.</p> <p>1 – Postoji nepotpuna svest i razumevanje funkcija koje pruža prirodni kapital grada.</p> <p>0 – U gradu postoji jako malo/ne postoji nimalo svesti o ovoj temi.</p>	U funkcije ekosistema spadaju: sakupljanje vode, gajenje voća i povrća, gorivo, sekvencijacija ugljenika, filtriranje vazduha, ublažavanje toplote, oprašivanje, estetske vrednosti itd.
P 5.2	Integracija zelene i plave infrastrukture u gradsku politiku i projekte	Da li se kroz politiku podstiču zelena i plava infrastruktura u većim projektima urbanog razvoja i infrastrukture?	<p>3 – Podstiču se zelena i plava infrastruktura u većim projektima urbanog razvoja i infrastrukture kroz politiku i materijale sa smernicama i podrškom širom grada.</p> <p>2 – Podstiču se zelena i plava infrastruktura kroz politiku, ali malo je smernica za podršku licima koja obavljaju delatnosti.</p> <p>1 – Do neke mere se podstiču zelena i plava infrastruktura, ali ne svuda, i za to ne postoji namenska politika.</p> <p>0 – Veoma malo se podstiče/Uopšte se ne podstiče zelena infrastruktura u projektima novog urbanog razvoja i infrastrukture.</p>	U zelenu infrastrukturu spadaju: ozelenjavanje ulica, trgova i puteva; ozelenjavanje krovova i fasada, razvijanje urbane poljoprivrede; stvaranje urbanih zelenih koridora; zamena nepromočivih površina; prirodna filtracija vode; osvetljenje urbanih reka prirodnim svetlom i obnova nasipa, itd. U plavu infrastrukturu spadaju: rečni koridori, močvare i drugi plovni putevi.
P 5.3	Prekogranična pitanja životne sredine	Da li je grad svestan usluga ekosistema koje mu pruža prirodni kapital van administrativnih granica samog grada? Postoje li dogovori sa susednim gradskim upravama za održavanje zaštite i upravljanja ovim dobrima?	<p>3 – Grad je svestan važnosti prirodnog kapitala van administrativnih granica samog grada i poseduje planove sa susednim gradskim upravama za održavanje zaštite i upravljanja ovim dobrima.</p> <p>2 – Grad je svestan funkcija koje mu pruža prirodni kapital van administrativnih granica samog grada; došlo je do početnih razgovora sa susednim gradskim upravama.</p> <p>1 – Grad je donekle svestan funkcija koje mu pruža prirodni kapital van administrativnih granica samog grada, ali ništa nije preduzeo po tom pitanju.</p> <p>0 – Postoji malo ili ne postoji nimalo svesti o tome.</p>	

Beleške

OSNOVNA STAVKA

06

Ojačati institucionalni
kapacitet za otpornost

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 6.1	Veštine i iskustvo	Da li grad ima jasan pristup svim veštinama i iskustvu koje smatra potrebnim za odgovor radi smanjenja rizika i odgovor na identifikovane scenarije katastrofa?	<p>3 – Sam grad ima brz pristup svim veštinama/iskustvu i sredstvima koji bi mu bili potrebni radi odgovora na identifikovane scenarije katastrofa.</p> <p>2 – Grad ima brz pristup većini veština/iskustva i sredstava koji bi mu bili potrebni radi odgovora na identifikovane scenarije katastrofa; mogu se nabaviti druge potrebne veštine od obližnjih gradova/zemalja/regija.</p> <p>1 – Grad može da pristupi većini veština/iskustva i sredstava koji bi mu bili potrebni radi odgovora na identifikovane scenarije katastrofa, ali postoje određene praznine.</p> <p>0 – Postoje značajne praznine u veštinama/iskustvu i sredstvima kojima bi grad mogao brzo pristupiti radi odgovora na identifikovane scenarije.</p>	<p>Grad treba da uzme u obzir veštine i iskustvo vezano za planiranje koje prethodi katastrofi, odgovor tokom katastrofe i mere koje se preduzimaju posle katastrofe.</p> <p>Veštine mogu poticati iz samog grada ili iz spoljnih organizacija koje imaju sedište u gradu (na primer, komunalne usluge), ili se mogu platiti konsultacije itd.</p>
P 6.2	Obrazovanje javnosti i podizanje javne svesti	Postoji li koordinisana kampanja za odnose sa javnošću i obrazovanje javnosti, sa strukturisanim porukama i kanalima za ispravno širenje u javnosti informacija (koje se mogu razumeti i koristiti) o opasnostima, rizicima i katastrofama?	<p>3 – Postoje potpuno koordinisane kampanje i programi (za odnose sa javnošću i obrazovanje javnosti) za ispravno širenje u javnosti informacija o opasnostima, rizicima i katastrofama. Ključne poruke dosežu do preko 75% stanovnika grada.</p> <p>2 – Postoje kampanje i programi (za odnose sa javnošću i obrazovanje javnosti) za ispravno širenje u javnosti informacija o opasnostima, rizicima i katastrofama. Ključne poruke dosežu do preko 50% stanovnika grada.</p> <p>1 – Postoje određeni korisni programi i kanali za širenje u javnosti informacija o opasnostima, rizicima i katastrofama, ali potrebna su znatna poboljšanja kako bi poruke doprle do većeg dela javnosti. Poruke dosežu do 25% stanovnika grada.</p> <p>0 – Sistemi za širenje ključnih informacija u javnosti o rizicima od katastrofa su sasvim neadekvatni.</p>	Ovde se procenjuje sposobnost grada da komunicira sa javnošću. Postoje brojni drugi kanali komunikacije kojima upravljaju drugi akteri.

P 6.3	Deljenje podataka	U kojoj meri se podaci o kontekstu otpornosti grada dele sa drugim organizacijama koje su uključene u otpornost grada?	<p>3 – Grad ima internet portal (ili drugu metodu) za sakupljanje/sažimanje brojnih kompleta informacija o gradu, koji je koristan za izgrađivanje slike o otpornosti grada.</p> <p>2 – Grad je dobro sažeo i podelio neke slojeve podataka kako bi povećao otpornost određenog sektora ili područja.</p> <p>1 – Neki, ali ne i svi slojevi podataka o gradu su podeljeni/dostupni, ali ti podaci su neobrađeni i potrebno je njihovo tumačenje.</p> <p>0 – Dostupno je/podeljeno je malo ili nimalo ovih podataka.</p>	<p>(Videti i Osnovnu stavku 1).</p> <p>Vrste podataka o gradu koje su korisne za razumevanje konteksta otpornosti grada su na primer stanovništvo, demografija, tačke ugroženosti, infrastrukturni rizici, evidencije o poplavama i katastrofama.</p> <p>U najbolje prakse spadaju puna strategija za komunikaciju sa akterima i javnosti i portal sa podacima i/ili odobrenje informacija o rizicima ključnim gradskim akterima.</p> <p>Ključno pitanje je da li postoji „jedna verzija istine“ koja se deli i primenljiva je na sve aktere – drugim rečima, da li svi akteri imaju dosledne i kompatibilne informacije i pretpostavke?</p>
P 6.4	Pružanje obuke	Postoje li kursevi i obuke koji se bave pitanjima rizika i otpornosti i da li se oni nude svim sektorima grada uključujući vlast, poslovni sektor, NVO-e i lokalnu zajednicu?	<p>3 – Postoje kursevi i obuke koji se bave pitanjima rizika i otpornosti koji se nude svim sektorima grada uključujući vlast, poslovni sektor, NVO-e i lokalnu zajednicu.</p> <p>2 – Grad je u prošlosti obezbeđivao obuke u određenim sektorima, ali u ostalim sektorima nedostaje obuka i uključenost.</p> <p>1 – Na raspolaganju su određeni moduli obuke. Njihov opseg i sadržaj moraju se znatno poboljšati.</p> <p>0 – Postoji malo ili ne postoji nimalo relevantnih obuka koje su prilagođene potrebama grada.</p>	Napomena: Vežbe za reagovanje u vanrednim situacijama su pokriveno u Osnovnoj stavci 9. Pružanje obuke u Osnovnoj stavci 6 vezano je za stručnu obuku.
P 6.5	Jezici	Da li su dostupni materijali za obuke na većini jezika koji se govore u gradu?	<p>3 – Dostupni su svi materijali za obuke na svim jezicima koji se govore u gradu.</p> <p>2 – Dostupni su svi materijali za obuke na većini jezika koji se govore u gradu.</p> <p>1 – Dostupni su svi materijali za obuke na određenim jezicima koji se govore u gradu.</p> <p>0 – Nisu izvršeni nikakvi prevodi ovih materijala.</p>	Gradovi u kojima su visoko zastupljeni različiti jezici možda će morati da se ograniče na odabir jezika koje svi govore kao prvi ili bar drugi jezik.
P 6.6	Učenje od drugih	Da li grad proaktivno teži da razmeni iskustvo i uči od drugih gradova koji se suočavaju sa sličnim izazovima?	<p>3 – Grad proaktivno teži da razmeni iskustvo i uči od drugih gradova koji se suočavaju sa sličnim izazovima i aktivan je u nizu mreža kako bi to postigao.</p> <p>2 – Grad razume važnost deljenja znanja i član je niza mreža gradova. Ove mreže se ne koriste na najkorisniji način.</p> <p>1 – Odigrava se određena količina deljenja znanja između gradova, ali je to najčešće ad hoc.</p> <p>0 – Ukoliko se i desi bilo kakvo deljenje znanja, to čine pojedinci.</p>	To se može odigrati putem direktne razmene sa drugim gradovima ili kroz industrijske grupe, nacionalne forume za otpornost i upravljanje vanrednim situacijama, grupe gradova kao što su C40,ICLEI i dr., ili NVO-e kao što su UN.

OSNOVNA STAVKA

07

**Razumeti i ojačati društveni
kapacitet za otpornost**

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 7.1	Društvene organizacije ili organizacije građanskog aktivizma, mreže i obuka	Da li su društvene organizacije i organizacije građanskog aktivizma uključene u planiranje koje prethodi katastrofi i mere koje se preduzimaju posle katastrofe za svaki deo grada?	<p>3 – Društvene organizacije koje pokrivaju znatan udeo gradskog stanovništva aktivno su uključene u planiranje koje prethodi katastrofi i mere koje se preduzimaju posle katastrofe u svim delovima grada.</p> <p>2 – Postoji uključenost raznih organizacija građanskog aktivizma, ili na određenim lokacijama, ili u određenim aspektima planiranja i odgovora, ali ta uključenost nije sveobuhvatna.</p> <p>1 – Ključne organizacije građanskog aktivizma su svesne važnosti smanjenja rizika od katastrofa, podržavaju ga kroz podizanje javne svesti ali ne i aktivnim učešćem u planiranju i odgovoru.</p> <p>0 – Organizacije građanskog aktivizma su jako malo uključene.</p>	Vrste organizacija građanskog aktivizma koje aktivno podržavaju aktivnosti za smanjenje rizika od katastrofa variraju između različitih regija i gradova. To mogu biti omladinska udruženja, udruženja kao što je Hrišćanska zajednica mladih ljudi (YMCA), sportski klubovi i sl. Zависи od toga koje grupe imaju najveću ulogu i kapacitet na svakoj lokaciji.
P 7.2	Društvene mreže “Nikoga ne ostaviti iza sebe”	Da li se obezbeđuju redovni programi obuke za najugroženije i najsiromašnije delove gradskog stanovništva?	<p>3 – Obuke se sprovode jednom u svakih šest meseci.</p> <p>2 – Obuke se sprovode jednom godišnje.</p> <p>1 – Ne postoje obuke. Ali na raspolaganju je evidencija društveno ugroženog stanovništva.</p> <p>0 – Ne postoji evidencija društveno ugroženog stanovništva.</p>	Društvena ugroženost je rezultat društvenih faktora koji postoje pre katastrofe i koji stvaraju manjak kapaciteta ili sposobnosti za pripremu, odgovor i oporavak od vanrednih situacija. Društveno ugroženi ljudi su oni za koje postoji veća verovatnoća da će pretrpeti neproporcionalno velike posledice zbog svojih trenutnih društvenih okolnosti kao što su poteškoće vezane za starost, pol, rasu, bolesti, hendikep, pismenost i društvenu izolaciju.
P 7.3	Privatni sektor / poslodavci	Koji udeo firmi ima dokumentovani plan kontinuiteta poslovanja koji je revidiran u poslednjih 18 meseci?	<p>3 – 60 – 100% firmi.</p> <p>2 – 40 – 60% firmi.</p> <p>1 – 20 – 40% firmi.</p> <p>0 – Manje od 20%.</p>	Firme koje zapošljavaju više od 10 ljudi/radnika.
P 7.4	Tehnike za uključivanje građana	Koliko je uspešan grad u uključivanju građana i komunikaciji vezanoj za smanjenje rizika od katastrofa?	<p>3 – Uključivanje putem raznih medijskih kanala (npr. društvene mreže, radio, e-mail, novine, mobilni uređaji). Prikupljanje dolaznog protoka podataka sa mobilnih uređaja, upravljanje javnim okupljanjima itd. Rezultat je mnoštvo kontakata sa svakim građaninom u toku date godine.</p> <p>2 – Razni medijski kanali. Nema prikupljanja dolaznog protoka podataka sa mobilnih uređaja. Stupanje u kontakt sa većinom građana nekoliko puta godišnje.</p> <p>1 – Postoje neki kanali i poluredovna ažuriranja.</p> <p>0 – Postoji jako slabo/Ne postoji nikakvo uključivanje građana u smanjenje rizika od katastrofa.</p>	

Beleške

Povečati otpornost infrastrukture

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 8.1	Pregled ključne infrastrukture	Da li je otpornost ključne infrastrukture jedan od prioriteta grada, da li grad poseduje i sprovodi plan ili strategiju za ključnu infrastrukturu?	<p>3 – Grad poseduje i sprovodi plan ili strategiju za ključnu infrastrukturu (u saradnji sa drugim akterima) radi zaštite svoje ključne infrastrukture, komunalnih i drugih usluga. Ta strategija naglašava rizike/pritiske i uključuje planove kontinuiteta rada za osnovne usluge.</p> <p>2 – Postoji forum za ključnu infrastrukturu ili drugo sredstvo za postizanje zajedničkog razumevanja od strane grada i raznih davalaca komunalnih usluga u vezi sa rizicima tačaka pritiska na sistem / rizicima na nivou celog grada.</p> <p>1 – Postoji razumevanje rizika za neke ali ne i za sve tipove infrastrukture.</p> <p>0 – Ne postoje planovi niti forumi. Ne postoji dobro razumevanje rizika po ključnu infrastrukturu u gradu.</p>	
P 8.2	Zaštitna infrastruktura	Da li je postojeća zaštitna infrastruktura dobro projektovana i dobro izgrađena na osnovu informacija o riziku?	<p>3 – Zaštitna infrastruktura je u svim slučajevima prisutna i u skladu sa najboljom praksom za projektovanje i upravljanje sredstvima, a zasniva se na relevantnim informacijama o riziku.</p> <p>2 – Zaštitna infrastruktura je u većini slučajeva prisutna i u skladu sa najboljom praksom za projektovanje i upravljanje sredstvima, a zasniva se na relevantnim informacijama o riziku.</p> <p>1 – Zaštitna infrastruktura je u nekim slučajevima prisutna ali u nekim slučajevima izostaje. Projektovanje i upravljanje njom nije uvek u skladu sa najboljom praksom.</p> <p>0 – Mnogi delovi grada nisu zaštićeni od poznatih rizika/opasnosti.</p>	<p>Primeri zaštitne infrastrukture:</p> <ul style="list-style-type: none"> • protivpoplavni nasipi i barijere; • protivpoplavni slivovi; • valobrani (kada su primenljivi); • skloništa, npr. od tornada/uragana; • odvodi i rezervoari za atmosfersku vodu; • močvare i šume mangrova (videti Osnovnu stavku 5); • sposobnosti apsorpcije šoka prilagođene infrastrukturi za suočavanje sa zemljotresima.
P 8.3	Pijaća voda i voda za sanitarne delatnosti	Da li bi, po dogovorenim scenarijima katastrofa, bio očekivan značajan gubitak pružanja ove dve osnovne usluge za veliki deo grada?	<p>3 – Ne bi bilo gubitka pružanja usluga ni u „najozbiljnijem“ scenariju.</p> <p>2 – U „najozbiljnijem“ scenariju došlo bi do određenog gubitka pružanja ovih usluga.</p> <p>1 – U „najverovatnijem“ scenariju došlo bi do određenog gubitka pružanja ovih usluga.</p> <p>0 – U „najverovatnijem“ scenariju došlo bi do značajnog gubitka pružanja ovih usluga.</p>	

P 8.4	Električna energija	Da li bi u „najozbiljnijem“ scenariju bio očekivan značajan gubitak pružanja ove usluge za veliki deo grada? U slučaju kvara, da li bi koridori energetske infrastrukture bili bezbedni (tj. bez rizika od curenja, opasnosti od strujnog udara itd.)?	3 – Ni u „najozbiljnijem“ scenariju ne bi bilo nikakvog gubitka pružanja ove usluge. 2 – U „najozbiljnijem“ scenariju bilo bi određenih gubitaka pružanja ove usluge. 1 – U „najverovatnijem“ scenariju bilo bi određenih gubitaka pružanja ove usluge. 0 – U „najverovatnijem“ scenariju bilo bi značajnih gubitaka pružanja ove usluge.	
P 8.5	Transport	Da li bi u „najozbiljnijem“ scenariju bio očekivan značajan gubitak pružanja ove usluge za veliki deo grada? U slučaju kvara, da li bi koridori transportne infrastrukture bili bezbedni (tj. bez rizika od poplave, strujnog udara itd.) i prohodni?	3 – Ni u „najozbiljnijem“ scenariju ne bi bilo nikakvog gubitka pružanja ove usluge. 2 – U „najozbiljnijem“ scenariju bilo bi određenih gubitaka pružanja ove usluge. 1 – U „najverovatnijem“ scenariju bilo bi određenih gubitaka pružanja ove usluge. 0 – U „najverovatnijem“ scenariju bilo bi značajnih gubitaka pružanja ove usluge.	
P 8.6	Sredstva komunikacije	Da li bi u „najozbiljnijem“ scenariju bio očekivan značajan gubitak pružanja ovih usluga za veliki deo grada?	3 – Ni u „najozbiljnijem“ scenariju ne bi bilo nikakvog gubitka pružanja ove usluge. 2 – U „najozbiljnijem“ scenariju bilo bi određenih gubitaka pružanja ove usluge. 1 – U „najverovatnijem“ scenariju bilo bi određenih gubitaka pružanja ove usluge. 0 – U „najverovatnijem“ scenariju bilo bi značajnih gubitaka pružanja ove usluge.	
P 8.7	Zdravstvena nega	Da li bi u „najozbiljnijem“ scenariju bilo dovoljno kapaciteta za zdravstvenu negu očekivanog broja pacijenata sa akutnim stanjima od većih povreda?	3 – >90% pacijenata sa većim povredama mogu primiti lečenje u roku od 6 sati u „najozbiljnijem“ scenariju. 2 – >90% pacijenata sa većim povredama mogu primiti lečenje u roku od 24 sata u „najozbiljnijem“ scenariju. 1 – >90% pacijenata sa većim povredama mogu primiti lečenje u roku od 36 sati u „najozbiljnijem“ scenariju. 0 – Moralo bi da protekne duže od 36 sati ili ne postoji nikakav kapacitet za pružanje zdravstvene nege u vanrednim situacijama.	
P 8.8	Obrazovne ustanove	% obrazovnih ustanova koje su izložene riziku od oštećenja u „najverovatnijem“ i „najozbiljnijem“ scenariju	3 – Nijedna obrazovna ustanova nije izložena riziku ni u „najozbiljnijem“ scenariju. 2 – Nijedna obrazovna ustanova nije izložena riziku u „najverovatnijem“ scenariju. 1 – 5-10% obrazovnih ustanova su izložene riziku u „najverovatnijem“ scenariju. 0 – >15% obrazovnih ustanova su izložene riziku u „najverovatnijem“ scenariju.	

<p>P 8.9</p>	<p>Sredstva za prvi odgovor na katastrofe</p>	<p>Da li će biti dovoljno opreme za prvi odgovor na katastrofu, uz vojnu ili civilnu podršku ukoliko bude neophodno?</p>	<p>3 – Sredstva za opremu i njihova količina su ili sastavljena po uzoru ili je njihova adekvatnost dokazana u praksi, radi suočavanja sa „najozbiljnijim“ scenariom.</p> <p>2 – Sredstva za opremu i njihova količina su ili sastavljena po uzoru ili je njihova adekvatnost dokazana u praksi, radi suočavanja sa „najozbiljnijim“ scenariom, mada se to oslanja na dogovore o uzajamnoj pomoći. Dogovori o uzajamnoj pomoći se testiraju kako bi se proverila verovatnoća da i na njih utiče ista katastrofa.</p> <p>1 – Sredstva mogu da pokriju osnovne potrebe u slučaju „najozbiljnijeg“ scenarija, ali postoje poznate praznine.</p> <p>0 – Postoje značajne praznine u sposobnosti da se pokriju osnovne potrebe čak i u slučaju „najverovatnijeg“ scenarija.</p>	<p>Sastavljanje kadrova za prvi odgovor na katastrofe – videti Osnovnu stavku 9.</p> <p>U ključna sredstva za odgovor/održavanje javnog poretka spadaju na primer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vozila (vatrogasna, ambulantna, policijska) • helikopteri i letelice; • rezerve hrane i prve pomoći za slučaj vanrednih situacija • skloništa • rezervni generatori • (sistemi komunikacije – videti gore) • (operativni centri – videti u nastavku) • (ključne građevine – videti u nastavku) • (ključni informacioni sistemi – videti u nastavku) • komunalna vozila u slučaju potrebe ponovnog uspostavljanja usluge električne energije, sistema komunikacije, usluga snabdevanja vodom i sanitarnih delatnosti; • druga ključna oprema kao što su bageri, kamioni, dizalice, testere itd. <p>Usluge može pružiti ili samo sredstvo ili unapred određeno alternativno/rezervno sredstvo.</p>
---------------------	--	--	--	---

Beleške

OSNOVNA STAVKA

09

**Osigurati
delotvoran odgovor
na katastrofe**

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 9.1	Rano upozoravanje	Da li grad ima plan ili standardnu operativnu proceduru za reagovanje na rana upozorenja i prognoze? Do kolikog udela stanovništva se može dopreti sistemom ranog upozoravanja?	<p>3 – Procenjeno je da se može dopreti do preko 90% stanovništva putem sistema ranog upozoravanja.</p> <p>2 – Procenjeno je da se može dopreti do preko 75% stanovništva putem sistema ranog upozoravanja.</p> <p>1 – Procenjeno je da se može dopreti do polovine stanovništva putem sistema ranog upozoravanja.</p> <p>0 – Može se dopreti do manje od polovine stanovništva putem sistema ranog upozoravanja.</p>	Trenutno nije tehnološki izvodljivo pružanje značajnog ranog upozoravanja za zemljotrese.
P 9.2	Planovi za slučaj katastrofe	Postoji li plan za delovanje/spremnost u slučaju katastrofe ili plan za odgovor na vanredne situacije koji sadrži pregled postupaka za ublažavanje, spremnost i odgovor na lokalne vanredne situacije?	<p>3 – Postoji plan za delovanje/spremnost u slučaju katastrofe ili plan za odgovor na vanredne situacije koji sadrži pregled postupaka za ublažavanje, spremnost i odgovor na lokalne vanredne situacije.</p> <p>2 – Postoji sveobuhvatni plan ali u njemu ima značajnih praznina po pitanju pokriva postupaka grada za ublažavanje, spremnost i odgovor na lokalne vanredne situacije.</p> <p>1 – Postoje određeni planovi koji nisu sveobuhvatni niti udruženi.</p> <p>0 – Ne postoji takav plan.</p>	Da li plan gradu obezbeđuje strategiju, organizaciju i strukturu za spremnost na katastrofe kao i uputstva za odgovor na njih? Da li dodeljuje uloge, odgovornosti, sredstva, načine koordinacije i saradnje između ključnih gradskih aktera?
P 9.3	Potrebe vezane za sastavljanje kadrova / odgovor	Da li organ vlasti koji je odgovoran za delovanje u slučaju katastrofa ima dovoljan kadrovski kapacitet kako bi ispunio dužnosti prvog odgovora u slučaju iznenadnog porasta potrebe za intervencijom?	<p>3 – Postoji kapacitet za iznenadni porast koji se testira ili tokom konkretnih događaja ili putem vežbi za scenarije rizika i katastrofa u Osnovnoj stavci 2 – u roku od 4 sata biće moguća pokrivenost svih delova grada.</p> <p>2 – Pokrivenost svih delova grada biće moguća u roku od 24-48 sati.</p> <p>1 – Pokrivenost svih delova grada biće moguća u roku od 48-72 sati.</p> <p>0 – Ne postoji kapacitet za iznenadni porast.</p>	Adekvatnost nivoa opreme pokrivena je u Osnovnoj stavci 8.
P 9.4	Potrebe vezane za opremu i pružanje pomoći	Da li su jasno definisane potrebe vezane za opremu i pružanje pomoći, kao i raspoloživost te opreme?	<p>3 – Potrebe su definisane, povezane su sa pojedinačnim scenarijima katastrofa, uzimajući u obzir uloge volontera.</p> <p>2 – Potrebe su definisane, povezane su sa pojedinačnim scenarijima katastrofa.</p> <p>1 – Potrebe su samo nominalno ili nasumično definisane.</p> <p>0 – Potrebe nisu definisane (ili ne postoji plan).</p>	

P 9.5	Hrana, skloništa, zalihe osnovnih namirnica i goriva	Da li bi grad bio u stanju da nastavi da hrani i pruža utočište svom stanovništvu posle katastrofe?	<p>3 – U „najozbiljnijem“ scenariju, kapacitet snabdevanja hranom i osnovnim proizvodima za pružanje pomoći veći je od procenjenih potreba.</p> <p>2 – U „najozbiljnijem“ scenariju, kapacitet snabdevanja hranom i osnovnim proizvodima za pružanje pomoći jednak je procenjenim potrebama.</p> <p>1 – U „najozbiljnijem“ scenariju, kapacitet snabdevanja hranom i osnovnim proizvodima za pružanje pomoći manji je od procenjenih potreba za 2 ili više %.</p> <p>0 – U „najozbiljnijem“ scenariju, kapacitet snabdevanja hranom i osnovnim proizvodima za pružanje pomoći manji je od procenjenih potreba za 5 ili više % / period u kome bi bilo manjka hrane duži je od 24 sata.</p>	
P 9.6	Interoperabilnost i zajednički rad različitih agencija	Postoji li centar za vanredne situacije u kome učestvuju sve agencije, a koji automatizuje standardne procedure koje su specifično osmišljene kako bi se koristile u „najverovatnijim“ i „najozbiljnijim“ scenarijima?	<p>3 – Postoji centar za vanredne situacije koji ima razrađena / rezervna sredstva komunikacije osmišljena kako bi se koristila u „najozbiljnijim“ scenarijima; u njemu učestvuju sve relevantne agencije.</p> <p>2 – Postoji centar za vanredne situacije koji ima razrađena / rezervna sredstva komunikacije osmišljena kako bi se koristila u „najozbiljnijim“ scenarijima; u njemu učestvuju samo ključne agencije.</p> <p>1 – Postoji određeni centar za vanredne situacije ali njegova sredstva komunikacije su ugrožena i/ili jedna ili više relevantnih agencija u njemu ne učestvuju.</p> <p>0 – Ne postoji centar za vanredne situacije.</p>	
P 9.7	Vežbe	Da li vežbe uključuju i građanstvo i stručna lica?	<p>3 – Na godišnjem nivou se održavaju vežbe koje su stručnjaci odobrili kao realistični prikaz „najverovatnijih“ i „najozbiljnijih“ scenarija.</p> <p>2 – Na godišnjem nivou se održavaju vežbe koje su stručnjaci odobrili, a scenariji vežbi su ograničeni.</p> <p>1 – Vežbe su delimične i organizuju se ad hoc – nisu isprobani svi scenariji, a vežbe nisu realistične.</p> <p>0 – Ne sprovode se vežbe (ili ne postoje planovi – videti gore).</p>	Obuke za razvijanje veština pokrivene su u Osnovnoj stavci 6.

OSNOVNA STAVKA

10

**Ubrzati oporavak i
izgraditi bolji
sistem nego pre
katastrofe**

Preliminarna procena

Ref.	Tema / Predmet	Pitanje / Područje koje je predmet procene	Indikativna merna skala	Komentari
P 10.1	Planiranje oporavka posle katastrofe – planiranje pre katastrofe	Postoji li strategija ili proces za oporavak i građenje boljeg sistema posle katastrofe, uključujući ponovno pokretanje privrede, društvene aspekte i sl.?	<p>3 – Postoji strategija/proces. Obiman je i dobro ga razumeju relevantni akteri.</p> <p>2 – Postoji strategija/proces. Dobro ga razumeju relevantni akteri ali poznato je da u njemu ima manjkavosti.</p> <p>1 – Postoje određeni planovi/strategije ali nisu sveobuhvatni niti udruženi; ne razumeju ih relevantni akteri.</p> <p>0 – Ne postoje planovi.</p>	<p>Sveobuhvatni planovi za oporavak posle katastrofe moraju da budu detaljni, na primer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • privremena rešenja za oštećene objekte; • lokacije i izvori privremenog smeštaja za stanovništvo; • politike trijaže za inspekciju, popravke i uklanjanje ruševina; • rešenja za savetovanje i ličnu podršku pojedincima; • rešenja za podršku zajednici; • rešenja za ponovno pokretanje privrede; • poboljšanja rasporeda grada operacijama tokom ponovnog građenja. <p>Planovi mogu poticati od raznih organizacija, ali svi moraju biti preispitani tako da su dosledni jedni drugima u smislu pretpostavki i prioriteta.</p> <p>Za organizacijske strukture za period posle katastrofe – videti Osnovnu stavku 1; za finansiranje – videti Osnovnu stavku 3.</p>
P 10.2	Naučene lekcije / krugovi učenja	Da li procesi za procenu situacije nakon katastrofa uključuju analize neuspeha i sposobnost izvlačenja pouka koje zatim bivaju uključene u projektovanje i sprovođenje projekata za ponovnu izgradnju?	<p>3 – Postoje jasni procesi za izvlačenje pouka iz neuspeha nakon katastrofa. Postoje jasni i delotvorni mehanizmi / procesi za uključivanje tih pouka u projektovanje i sprovođenje projekata za ponovnu izgradnju.</p> <p>2 – Postoje jasni procesi za izvlačenje pouka iz neuspeha nakon katastrofa. Mehanizmi / procesi za uključivanje tih pouka u projektovanje i sprovođenje projekata za ponovnu izgradnju moraju se poboljšati.</p> <p>1 – Izvlače se određene pouke i o njima se šire informacije ali ne na temeljan ili sistematski način.</p> <p>0 – Pouke su neplanirane / ad hoc i oslanjaju se na pojedince.</p>	<p>Ovi procesi učenja su ključni da bi grad razumeo kako da „izgradi bolji sistem nego pre katastrofe“ i unapredi razumevanje rizika. Novi rizici i pouke iz stvarnih događaja mogu biti ponovo inkorporisani u gradski okvir za upravljanje rizikom, kao što je objašnjeno u Osnovnoj stavci 2.</p>

Beleške

Ukoliko želite da saznate više, pristupite veb:

mcr2030.undrr.org